

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
Гуманітарний факультет
Кафедра суспільних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ПОЛІЩУК

«27» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Освітній рівень: другий (магістерський)

Освітній компонент: обов'язковий

Робоча програма з філософії історії для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, за спеціальністю Середня освіта (Історія та громадянська освіта) «28 » серпня 2025 року 37 с.

Розробник: Поліщук Олександр Сергійович, доктор філософських наук, професор.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Протокол від 26 серпня 2025 року № 1.

Завідувач кафедри суспільних дисциплін Володимир ОСТРОВИЙ

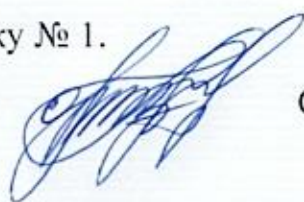
Погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

«26» серпня 2025 року

Гарант освітньо-професійної програми Оксана ГРИНЧИШИН

Схвалено науково-методичною радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Протокол від «27» серпня 2025 року № 1.

Голова науково-методичної ради Олександр ПОЛІЩУК

Затверджено вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Протокол від 28 серпня 2025 року №9

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		Форма навчання	
		денна	заочна
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: А Освіта	Обов'язковий ОК	
Модулів – 1	А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1 - й	
Загальна кількість годин - 150		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання – 2/2 Тижневих годин для заочної форми навчання – 4/10/14	Рівень вищої освіти: II (магістерський)	30	18
		Практичні, семінарські	
		38	10
		Самостійна робота	
		82	122
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю	
		залік/екзамен	залік/екзамен

2. Мета, компетентності та програмні результати навчання освітнього компонента «Філософія історії»

Курс «Філософія історії» є одним з базових освітніх компонентів, що викладається протягом першого року навчання; має дві форми підсумкового контролю – залік (по завершенню першого семестру) та іспит (по завершенню другого семестру).

Метою освітнього компонента є формування знань у здобувачів про особливості історичного процесу в його єдності та невичерпному розмаїтті.

Постреквізити: «Контроверсійні питання історії України», «Виробнича практика».

Основні компетентності, що сформується після оволодіння здобувачем змістом освітнього компонента:

ІК. Здатність розв'язувати дослідницькі та/або інноваційні задачі у сфері історичної та громадянської освіти.

ЗК01. Здатність виявляти національну й особистісну гідність, а також мовну стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства. **ФК 08.** Здатність формувати в здобувачів освіти культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ЗК04. Здатність виявляти ініціативу та генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність формувати у здобувачів освіти культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ФК01. Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності

ФК02. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері історичної та громадянської освіти.

ФК03. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати джерела історичної інформації; використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК04. Оволодіння основними історичними концепціями, поняттями, судженнями; здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії.

ФК05. Вміння моделювати у зміст історичної та громадянської освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання наукових основ історії та громадянства, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах.

ФК06. Здатність ефективно застосовувати у викладацькій та науково-дослідницькій роботі знання сучасних проблем теорії й методології історичної науки та історичної дидактики, а також знання основ геополітики та контроверсійних питань української історії.

Програмні результати навчання, якими має оволодіти здобувач:

ПРН01. *Здатний (на) до соціальної взаємодії та усвідомленого вибору; займає активну громадянську позицію.*

ПРН02. *Має спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем історичної та громадянської освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.*

ПРН03. *Знає і розуміє зміст основних напрямів і шкіл сучасної історичної науки, головних проблем у розвитку історіографії, основні аспекти теоретико-методологічного дискурсу історичних досліджень у просторі конструювання минулого.*

ПРН04. *Орієнтується в міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, аналізує суспільні явища й узагальнює політичний досвід.*

ПРН05. *Вільно обговорює результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері історичної та громадянської освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.*

ПРН08. *Критично оцінює достовірність, надійність інформаційних джерел; демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси й інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, організації*

ПРН11. *Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її у здобувачів освіти.*

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ»

Історія як філософський дискурс. Об'єкт, предмет і функції «Філософії історії». Система категорій. Структура філософії історії. Філософія історії в системі соціальних і гуманітарних наук. Дисциплінарні межі філософії історії. Місце філософії історії в системі духовної культури людини і суспільства. Історична реальність як об'єкт філософії історії та історичної науки. Методологічна роль філософії історії.

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ «ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ»

Становлення історичної свідомості: від міфу до філософії

Міфологічна свідомість. Історія та міф. «Природний історизм» античної філософії. Давньогрецька історіографія.

Релігійний світогляд як форма світосприйняття історичної дійсності

Загальне сприйняття релігії як форми світосприйняття історії. Відношення «людина-світ історії» в релігійному історичному світогляді. Християнська теологія філософії. Філософський історичний світогляд доби Відродження.

Філософія історії як явище новоєвропейської філософії

Раціоналізм – новий тип світогляду. Історична думка XVII сторіччя. Ідея «Нової науки» Дж. Віко. Філософія історії в епоху Просвітництва. Концепція універсального історичного процесу Гегеля. Теорія історичного процесу Маркса. Історична динаміка позитивістської моделі історії. Особливості історичного методу Й.Г. Дройзена.

Проблеми сутності історичного процесу в філософії історії кінця XIX – XX сторіччя

Становлення критичної філософії історії. Історизм як продукт новоєвропейської раціональності. «Ідея історії» Р. Колінгвуда. Онтологія історичного М. Гайдегера. Критика історичистських схем історії (К. Попер). Особливості сучасного історичного дискурсу.

Українська філософсько-історична думка

Витоки історичної думки в Україні. Становлення наукової історії в XVIII – початку XIX сторіччя. Вплив західної філософії на формування філософсько-історичної думки в Україні (XIX – поч. XX ст.). Дидактична спрямованість історичної науки в другій половині XIX – на поч. XX сторіччя.

Єдність та багатоманітність всесвітньої історії

Єдність та багатоманітність історії як філософсько-історична проблема. Еволюція філософських уявлень про єдність людства історичного процесу. Історія як розгортання світового духу (Г.В.Ф.Гегель). Формаційна модель історичного процесу (К. Маркс). Проблеми історичного розвитку в філософії екзистенціалізму (К. Ясперс)

Культурно-цивілізаційна модель типологій історичних систем

Заперечення ідеї єдності історичного процесу (М. Данилевський, О. Шпенглер). Концепція локальних цивілізацій А. Тойнбі. Соціокультурні суперсистеми П. Сорокіна. Різноманітна модель. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона.

Проблеми спрямованості історичного процесу. Ідея поступу в історії

Лінійні та циклічні моделі історії. Тричастинна періодизація історії. Темпоралізація утопії. Ідея поступу у філософії історії. Еволюціонізм і неоеволюціонізм про універсальність суспільної еволюції. Питання «кінець історії» в новітній філософії. Єдність філогенезу та онтогенезу у філософському осмисленні історичного процесу. Ф. Ніцше про історію як здійснення «волі до влади». Своєрідність та зв'язок лінійної і нелінійної парадигми історичного мислення. Формаційний та цивілізаційний вимір історичного процесу: співвідношення підходів. Теоцентризм і природоісторизм, як різновиди історичного процесу.

Циклічні моделі історії

Ідея історичного кругообігу. Історичні цикли в моделі історії Дж. Віко. Ідея циклічного історичного часу в культурно-цивілізаційних концепціях XX сторіччя.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРОБЛЕМА СУБ'ЄКТА ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ. СМИСЛ ІСТОРІЇ.

ЛЮДИНА І ІСТОРІЯ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОБЛЕМИ

Еволюція поглядів на місце і роль людини в історії: Античність і Середньовіччя

Соціологічний і антропологічний підходи до людини Детермінізм і воля людини: конкурентні теорії. Поняття долі в античній філософії. Свобода волі в середньовічній християнській теології історії. Проблеми людини в філософії Відродження.

Історія як витвір людини. Суб'єкт історії

Людина як основа історії. Від онтології субстанції – до онтології суб'єкта в німецькому ідеалізмі XVIII – початку XIX сторіччя. Сучасна практична філософія про комунікативний характер свободи волі. Антропологічна зорієнтованість філософської думки XX століття. Сучасна практична філософія про комунікативний характер свободи волі.

Відкриття мас

Поняття народ, маса, натовп. Проблема атомізації суспільства та «бунту мас» у XX сторіччі. Маси і тоталітаризм.

СМИСЛ ІСТОРІЇ

Класика та сучасність: два підходи до смислу історії

Філософська основа проблеми смислу історії. Опозиція двох парадигм у розробці проблеми смислу історії. Філософсько-світоглядний зміст поняття «смысл історії». Релігійне і філософське тлумачення історії. Онтологічний, гносеологічний та методологічні аспекти проблеми спрямованості історії. Філософсько-світоглядний зміст поняття «смысл історії». Релігійне і філософське тлумачення історії. Онтологічний, гносеологічний та методологічні аспекти проблеми спрямованості історії.

Ціннісний вимір людського існування

Цінності історії та цінності людського існування. Проблеми свободи історичного вибору у філософії історії. Свобода та відповідальність. Цивілізація і духовність: механізми взаємодії. Проблема духовності на сучасному історичному процесі. Концептуальні засади історіографічної школи «Анналів». Особливості осягнення історії істориками від пересічних громадян. Проблема об'єктивності істини в історії. Роль особи в історії.

ЗМІСТОВИЙ СМОДУЛЬ 3

ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ІСТОРІЇ.

Предмет і завдання методології історії

Структура наукового дослідження та науково-пізнавального процесу. Класифікація наук, Місце історії в системі суспільних наук. Предмет і завдання методології історії.

Предмет історичної науки

Об'єкт історичного пізнання. Предмет історичного дослідження

Структура історичного дослідження. Принципи і методи історичного пізнання

Тематика історичних досліджень. Рівні історичного дослідження. Звіт про проведення дослідження. Пошук універсальної теорії історичного процесу.

Принципи історичної науки. Методи історичного пізнання.

4. Структура освітнього компонента

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Всього	Лекції	Семінари	СРС	Всього	Лекції	Семінари	СРС
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади курсу «Філософія історії». Головні етапи розвитку філософії історії. Проблеми єдності та багатоманітності філософії історії.								
Тема 1. Методологічні проблеми курсу «Філософія історії».	4	2		2	8	2		6
Тема 2. Становлення історичної свідомості: від міфу до філософії.	8	2	2	4	10			10
Тема 3. Релігійний світогляд як форма світосприйняття історичної дійсності.	8	2	2	4	8	2		6
Тема 4. Філософія історії як явище новоєвропейської філософії.	8	2	2	4	8		2	6
Тема 5. Проблеми сутності історичного процесу в філософії історії кінця XIX – XX сторіччя.	8	2	2	4	10			10

Тема 6. Українська філософсько-історична думка.	8	2	2	4	8	2		6
Тема 7. Єдність та багатоманітність всесвітньої історії.	8	2	2	4	8	2		6
Тема 8. Культурно-цивілізаційна модель типологій історичних систем.	8	2	2	4	8		2	6
Тема 9. Проблеми спрямованості історичного процесу. Ідея поступу в історії.	9		2	7	8	2		6
Тема 10. Циклічні моделі історії.	6	2		4	10			10
ВСЬОГО	75	18	16	41	86	10	4	72
Змістовий модуль 2. Проблема суб'єкта історичного процесу. Сенс історії								
Людина та історія: трансформація проблеми								
Тема 11. Еволюція поглядів на місце і роль людини в історії: Античність і Середньовіччя.	11	1	4	6	8	2		6
Тема 12 Історія як витвір людини. Суб'єкт історії.	9	1	2	6	8			8
Тема 13. Відкриття мас.	8	2	2	4	8	2		6
Сенс історії								
Тема 14. Класика та сучасність: два підходи до сенсу історії	10		4	6	8		2	6
Тема 15. Ціннісний вимір людського існування	10	2	2	6	8	2		6
ВСЬОГО	48	6	14	28	40	6	2	32
Змістовий модуль 3. Основи наукового пізнання історії								
Тема 16. Предмет і завдання методології історії	9	2	2	5	8	2		6
Тема 17. Предмет історичної науки	9	2	2	5	8		2	6
Тема 18. Структура історичного дослідження. Принципи і методи історичного пізнання	9	2	4	3	8		2	6
ВСЬОГО	27	6	8	13	24	2	4	18
РАЗОМ	150	30	38	82	150	18	10	122

5. Теми семінарських занять

Денна форма навчання

№з/п	Зміст роботи	Кількість годин
1	Тема 2: Становлення історичної свідомості: від міфу до філософії План 1. Міфологічне осягнення історії. 2. «Природний історизм» античної філософії.	2
2	Тема 3: Релігійний світогляд як форма сприйняття історичної дійсності План 1. Основні засади релігійного світогляду. 2. Осягнення історії християнством.	2
3	Тема 4: Філософія історії як явище новоевропейської філософії План 1. Секуляризація суспільних відносин у період Відродження.	2

	2. Історична думка XVII ст. . 3. Філософія історії в епоху Просвітництва. 4. Концепції історичного процесу II половини XVIII – середини XIX ст.	
4	<i>Тема 5: Проблеми сутності історичного процесу у філософії історії кінця XIX- початку XXI сторіччя</i> План 1. Становлення критичної філософії історії - неокантіанство. 2. Проблеми історичного пізнання у сучасному неогегельянстві. 3. Світова історія в інтерпретації М. Гайдеггера. 4. Антиісторизм К. Поппера і сучасна історіософія.	2
5	<i>Тема 6: Українська філософсько-історична думка</i> План 1. Становлення історичної думки в Україні (IX- XVII ст.). 2. Історіософська думка XVIII ст. 3. Ідеї західноєвропейської думки в історіософії України XIX ст.	2
6	<i>Тема 7: Єдність та багатоманітність всесвітньої історії</i> План 1. Єдність та багатоманітність історії як філософсько-історична проблема. 2. Філософська концепція єдності історії Гегеля. 3. Ідея всесвітньої історії К. Маркса. 4. Цілісна концепція всесвітньої історії К. Ясперса.	2
7	<i>Тема 8: Культурно-цивілізаційна модель типології історичних систем</i> План 1. Теорія циклів Миколи Данилевського та Освальда Шпенглера. 2. Осягнення історії Арнольдом Тойнбі.	2
8	<i>Тема 9: Проблеми спрямованості історичного процесу. Ідея поступу в історії.</i> План 1. Лінійні та циклічні моделі історії. 2. Тричастинна періодизація історії. 3. Темпоралізація утопії. 4. Ідея поступу у філософії історії. 5. Еволюціонізм і неоеволюціонізм про універсальність суспільної еволюції. 6. Питання «кінець історії» в новітній філософії. 7. Ф. Ніцше про історію як здійснення «волі до влади». 8. Своєрідність та зв'язок лінійної і нелінійної парадигми історичного мислення. 9. Формацийний та цивілізаційний вимір історичного процесу: співвідношення підходів.	2
9	<i>Тема 11: Еволюція поглядів на місце і роль людини в історії: Античність і Середньовіччя</i> План 1. Поняття «людина», як філософсько-соціальна проблема. 2. Співвідношення понять «доля» і «свобода» в античній філософії. 3. Свобода волі у середньовічній християнській філософії. 4. Філософія Відродження про місце і роль людини.	4

10	<i>Тема 12: історія як витвір людини</i> План 1. Наукові основи антропології Нового часу. 2. Німецький ідеалізм XVII-XVIII ст. – поняття «свободи».	2
11	<i>Тема 13: Відкриття мас</i> План 1. Поняття «народ», «маса», «натовп». 2. Проблема «бунту мас» у XX ст.	2
12	<i>Тема 14: Класика та сучасність: два підходи до смислу історії</i> План 1. Проблема смислу історії. 2. Дві парадигми смислу історії.	4
13	<i>Тема 15: Ціннісний вимір людського існування</i> План 1. Цінності історії та цінності людського існування. 2. Свобода, вибір, відповідальність у філософії історії.	2
14	<i>Тема 16: Предмет і завдання методології історії</i> План 1. Структура наукового дослідження та науково-пізнавального процесу. 2. Класифікація наук. 3. Місце історії в системі суспільних наук. 4. Предмет і завдання методології історії.	2
15	<i>Тема 17: Предмет історичної науки</i> План 1. Об'єкт історичного пізнання. Предмет історичного дослідження.	2
16	<i>Тема 18: Структура історичного дослідження. Принципи і методи історичного пізнання</i> План 1. Тематика історичних досліджень. 2. Рівні історичного дослідження. 3. Звіт про проведення дослідження. 4. Пошук універсальної теорії історичного процесу. 5. Принципи історичної науки. 6. Методи історичного пізнання.	4
Всього		38

Заочна форма навчання

№з/п	Зміст роботи	Кількість годин
1	<i>Тема 4: Філософія історії як явище новоєвропейської філософії</i> План 1. Секуляризація суспільних відносин у період Відродження. 2. Історична думка XVII ст. . 3. Філософія історії в епоху Просвітництва. 4. Концепції історичного процесу II половини XVIII – середини XIX ст.	2

2	<i>Тема 8: Культурно-цивілізаційна модель типології історичних систем</i> План 1. Теорія циклів Миколи Данилевського та Освальда Шпенглера. 2. Осягнення історії Арнольдом Тойнбі.	2
3	<i>Тема 14: Класика та сучасність: два підходи до смислу історії</i> План 1. Проблема смислу історії. 2. Дві парадигми смислу історії.	2
4	<i>Тема 17: Предмет історичної науки</i> План 3. Об'єкт історичного пізнання. Предмет історичного дослідження.	2
5	<i>Тема 18: Структура історичного дослідження. Принципи і методи історичного пізнання</i> План 7. Тематика історичних досліджень. 8. Рівні історичного дослідження. 9. Звіт про проведення дослідження. 10. Пошук універсальної теорії історичного процесу. 11. Принципи історичної науки. 12. Методи історичного пізнання.	2
Всього		10

5. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота є складовим і водночас творчим, індивідуальним та окремим видом навчальної і наукової роботи студента поряд із лекцією та семінарським заняттям. Її суттєвими ознаками є робота безпосередньої участі викладача, але за обов'язкового контролю. Вона є внутрішньою основою зв'язку різних видів і форм занять, одним із основних методів засвоєння знань, охоплює всі форми і види діяльності навчального процесу, всю пізнавальну діяльність студентів.

Самостійна робота студента – це основний засіб засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Її зміст визначається робочою програмою дисципліни.

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

За великого навчального навантаження, дефіциту часу важливе значення для студента має раціональне планування самостійної роботи. План допомагає правильно розподілити, економно використовувати свій час.

Формами контролю самостійної роботи студента є колоквіуми, індивідуальні та групові співбесіди, тестовий контроль, контрольна робота.

Під час організації самостійної роботи студенти мають дотримуватися таких вимог:

1. Систематичність і безперервність;
2. Послідовність у роботі;
3. Правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу;
4. Використання відповідних методів, способів і прийомів роботи;
5. Виконання всіх вимог викладача.

Обов'язковим елементом самостійної роботи студента є занотовування змісту прочитаного з книги чи журналу. Процес занотовування активізує головні ідеї та положення, фіксує найважливіше у змісті, позитивно впливає на запам'ятовування матеріалу.

Орієнтований перелік завдань для самостійної роботи

Денна/заочна форма навчання¹

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)	Завдання Для СРС	Форми звітності
1	Тема 1. Методологічні проблеми курсу «Філософія історії».	2/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: поглибити знання про методологічний інструментарій філософії історії та вміти застосовувати його в аналізі історичних процесів. Завдання: 1. Опрацювати 2–3 наукові джерела з теми (монографії, статті, підручники). 2. Скласти аналітичну таблицю: ○ Метод ○ Представники ○ Суть методу ○ Сильні сторони ○ Обмеження (мінімум 4 методи: діалектичний, герменевтичний, феноменологічний, структуралістський або інші). 3. Написати короткий (0,5–1 стор.) огляд сучасних методологічних дискусій у філософії історії: об'єктивність, роль наративу, вплив постмодернізму. <u>2. Творчий блок</u> Мета: розвинути здатність творчо інтерпретувати методологічні концепції. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Інтелектуальний діалог: написати у формі діалогу розмову між двома уявними істориками, які відстоюють різні методологічні підходи (наприклад, позитивіст та постмодерніст). 2. Метафора історії: створити метафоричне	Аналітична таблиця (1–2 стор.) Виконане творче завдання (діалог, метафора або інфографіка) Есе (до 1 стор.)

			порівняння історичного процесу (наприклад, «історія як ріка», «історія як мозаїка») та обґрунтувати, які методи пізнання найбільш підходять до обраної метафори. 3. Візуалізація: розробити інфографіку, яка відображає взаємозв'язок між різними методами пізнання історії та ключовими питаннями філософії історії.	
2	Тема 2. Становлення історичної свідомості: від міфу до філософії.	4/10	1. Теоретичний блок Мета: дослідити етапи розвитку історичної свідомості людства та виявити відмінності між міфологічним, релігійним і філософським світобаченням. Завдання: 1. Опрацювати рекомендовані джерела з історії світоглядних форм (міф, релігія, філософія). 2. Скласти порівняльну таблицю: ○ Форма світогляду ○ Часовий період і культурний контекст ○ Ключові риси ○ Приклади міфів/релігійних систем/філософських концепцій ○ Ставлення до часу та історії 3. Коротко (0,5–1 стор.) пояснити, як змінилася інтерпретація минулого під час переходу від міфу до філософії. 2. Творчий блок Мета: розвинути здатність уявно відтворювати історичну свідомість різних епох.	Порівняльна таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (лист, міф або інфографіка) Есе (до 1 стор.)

			Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Лист із минулого: від імені жителя давньої цивілізації (наприклад, шумера чи елліна) написати лист у майбутнє, де пояснити, як він/вона бачить історію та своє місце в ній. 2. Міні-міф: створити короткий авторський міф (10–15 речень), який пояснює якусь подію (реальну або вигадану), і потім інтерпретувати його у філософських категоріях. 3. Хронологічна інфографіка: зробити візуальну стрічку часу, що показує перехід від міфологічного бачення історії до філософського, з прикладами культур і мислителів.	
3	Тема 3. Релігійний світогляд як форма світосприйняття історичної дійсності.	4/6	1. Теоретичний блок Мета: проаналізувати релігійне бачення історії, його особливості, переваги та обмеження у порівнянні з іншими формами світогляду. Завдання: - Опрацювати 2–3 наукові джерела, присвячені релігійній філософії історії (Августин Блаженний, Ісламська історіографія, релігійні концепції Сходу тощо). - Скласти аналітичну таблицю: - Релігійна традиція - Уявлення про початок історії - Розуміння часу (лінійний / циклічний) - Сенс історичного процесу - Образ кінця історії (есхатологія) - Написати короткий аналітичний абзац (0,5–1 стор.) про те, як	Аналітична таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (сценарій, подвійна інтерпретація або схема) Есе (до 1 стор.)

			релігійний світогляд вплинув на становлення філософії історії. <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися інтерпретувати історичні події через призму релігійного мислення. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Есхатологічний сценарій: уявити і описати (10–15 речень), як, з точки зору певної релігії, відбудеться «кінець історії», з поясненням сенсу цього завершення. 2. Паралельна інтерпретація: обрати одну реальну історичну подію (наприклад, падіння Римської імперії або відкриття Америки) і описати її двома способами – як це бачить світська історія та як це пояснює релігійний світогляд. 3. Символічна мапа часу: створити схему або малюнок, який відображає бачення історії в певній релігійній традиції (наприклад, семиденне творіння світу, коло перероджень у буддизмі).	
4	Тема 4. Філософія історії як явище новоєвропейської філософії.	4/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: з'ясувати, як і чому філософія історії сформувалася в епоху Нового часу, які ідеї та мислителі визначили її специфіку. Завдання: 1. Опрацювати наукові джерела про становлення філософії історії в XVII–XIX ст. (Вольтер, Гердер, Кант, Гегель, Тойнбі).	Хронологічна таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (діалог, мапа чи реконструкція) Есе (до 1 стор.)

			2. Скласти хронологічну таблицю: ○ Мислитель ○ Час і контекст ○ Ключова ідея про історію ○ Методологічний підхід ○ Вплив на подальший розвиток філософії історії 3. Написати стислий (0,5–1 стор.) огляд того, чим новоевропейське бачення історії відрізняється від античного та середньовічного. <u>2. Творчий блок</u> Мета: відтворити атмосферу інтелектуальних пошуків Нового часу та побачити різні концепції історії в дискусії. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Уявний круглий стіл: написати діалог між трьома філософами Нового часу (наприклад, Кант, Гердер і Гегель), які обговорюють сенс історичного процесу та його мету. 2. Концептуальна мапа: створити схему або інфографіку, що відображає головні ідеї новоевропейської філософії історії та взаємозв'язки між мислителями. 3. Історична реконструкція: описати у вигляді короткого нарису (10–15 речень) вигадану зустріч мислителя Нового часу з представником античної або середньовічної традиції, з акцентом на різницю у поглядах.	
5	Тема 5. Проблеми сутності історичного процесу в філософії	4/10	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: дослідити основні підходи до розуміння	Порівняльна

	історії кінця XIX – XX сторіччя.		історичного процесу в новітній філософії, виявити спільне й відмінне між різними концепціями. Завдання: 1. Опрацювати наукові джерела про історіософські концепції кінця XIX – XX ст. (Маркс, Шпенглер, Тойнбі, Поппер, Франкфуртська школа, Фукуяма, Гантінгтон). 2. Скласти порівняльну таблицю: ○ Мислитель / школа ○ Розуміння історичного процесу ○ Рушійні сили історії ○ Погляд на майбутнє ○ Критика та обмеження концепції 3. Написати короткий огляд (0,5–1 стор.) головних суперечок щодо природи історичного процесу у XX ст.: лінійність чи циклічність, роль особистості й мас, вплив ідей і технологій. <u>2. Творчий блок</u> Мета: осмислити складність і багатогранність інтерпретацій історії у XX ст. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Інтелектуальний батл: написати у формі дискусії розмову між двома мислителями (наприклад, Шпенглер і Поппер), де кожен захищає своє бачення історії. 2. Альтернативна історія: описати, як виглядав би світ у 2025 році, якби була правильною концепція лише одного з мислителів XX ст. (наприклад, Тойнбі чи Маркса).	таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (дискусія , альтернативна історія або модель) Есе (до 1 стор.)
--	---	--	---	---

			3. Візуальна модель: створити схему чи інфографіку, яка показує різні трактування сутності історичного процесу у ХХ ст.	
6	Тема 6. Українська філософсько-історична думка.	4/6	1. Теоретичний блок Мета: ознайомитися з основними етапами розвитку української філософсько-історичної думки та ключовими її представниками. Завдання: 1. Опрацювати рекомендовані джерела з історії української філософії та історіографії (від Київської Русі до сучасності). 2. Скласти хронологічну таблицю: ○ Період ○ Представники ○ Ключові ідеї про історію ○ Методологічні особливості ○ Вплив на українську та світову історіософію 3. Написати короткий (0,5–1 стор.) огляд основних рис українського бачення історичного процесу, звернувши увагу на тему свободи, державності, культурної ідентичності. 2. Творчий блок Мета: поглибити розуміння української історіософії через творче переосмислення її ідей. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Уявний діалог: скласти розмову між двома діячами з різних епох (наприклад, Григорій Сковорода та Михайло Грушевський) про сенс	Порівняльна таблиця (1 стор.) Виконання творчого завдання (дискусія, альтернативна історія або модель) Есе (до 1 стор.)

			української історії та її майбутнє. 2. Історіософський маніфест: написати короткий текст у стилі програмної заяви, де сформулювати власне бачення історичної місії України, спираючись на ідеї одного або кількох українських мислителів. 3. Візуальна галерея: створити колаж або інфографіку, яка відображає головні постаті та ідеї української філософсько-історичної думки.	
7	Тема 7. Єдність та багатоманітність всесвітньої історії.	4/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: дослідити, як поєднуються універсальні риси історичного розвитку людства з культурною та цивілізаційною різноманітністю. Завдання: - Опрацювати наукові джерела з теми глобальної історії, цивілізаційних підходів (Шпенглер, Тойнбі, Хантінгтон, Мак-Ніл). - Скласти аналітичну таблицю: - Підхід / концепція - Уявлення про єдність історії - Пояснення різноманітності - Методологічні основи - Критичні зауваги - Написати короткий (0,5–1 стор.) огляд, де порівняти глобалістські та цивілізаційні підходи до пояснення історії. <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися поєднувати різні культурно-історичні перспективи в одному баченні історії.	Аналітич на таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (діалог, мапа або нарис про ідею) Есе (до 1 стор.)

			Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Всесвітній конгрес цивілізацій: написати у формі діалогу уявну зустріч представників різних культур (наприклад, єгипетський жерць, китайський вчений, європейський просвітник, африканський старійшина), які обговорюють значення єдності та різноманіття у світовій історії. 2. Мапа культурних зв'язків: створити схему або інфографіку, що показує основні контакти, впливи та взаємозбагачення між цивілізаціями у різні епохи. 3. Історія однієї ідеї: описати, як певна ідея (наприклад, демократія, релігійна толерантність, писемність) виникла в одній культурі, а потім поширилась і трансформувалась у різних цивілізаціях.	
8	Тема 8. Культурно-цивілізаційна модель типологій історичних систем.	4/6	1. Теоретичний блок Мета: вивчити суть культурно-цивілізаційного підходу до класифікації історичних систем і його відмінність від формаційного та інших моделей. Завдання: 1. Опрацювати наукові джерела, присвячені концепціям цивілізацій (Данилевський, Шпенглер, Тойнбі, Гантінгтон, Каган) та сучасним культурологічним підходам. 2. Скласти порівняльну таблицю: ○ Автор / концепція ○ Критерії поділу цивілізацій ○ Кількість і назви цивілізацій	Порівняльна таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (мапа, сценарій або діалог) Есе (до 1 стор.)

			○ Динаміка розвитку ○ Критика моделі 3. Написати короткий (0,5–1 стор.) аналітичний коментар про те, як культурно-цивілізаційний підхід допомагає зрозуміти багатоманітність історичного розвитку. <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися візуалізовувати та пояснювати складні моделі історичних систем. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Мапа цивілізацій: створити схему чи інфографіку, яка відображає розташування та взаємодію цивілізацій за однією з моделей (наприклад, Тойнбі чи Гантінгтона). 2. Історичний сценарій: уявити, як би виглядав світ у ХХІ ст., якби домінувала лише одна цивілізація, і описати наслідки для культури, політики, науки. 3. Діалог культур: написати коротку сцену, де представники двох різних цивілізацій обговорюють ключові цінності своїх суспільств і бачення історії.	
9	Тема 9. Проблеми спрямованості історичного процесу. Ідея поступу в історії.	7/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: дослідити, як у філософії історії осмислюється напрямок розвитку людства, і чому ідея прогресу викликала як прихильність, так і критику. Завдання: 1. Опрацювати наукові джерела з проблеми спрямованості історії та концепцій прогресу	Аналітич на таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (діалог, сценарій або схема)

			(Тюрго, Кондорсе, Маркс, Ніцше, Спенглер, Тоффлер). 2. Скласти аналітичну таблицю: ○ Автор / концепція ○ Розуміння спрямованості історії ○ Фактори прогресу / регресу ○ Погляд на майбутнє ○ Критика 3. Написати короткий (0,5–1 стор.) огляд основних суперечок: ○ Лінійність vs. циклічність історії. ○ Прогрес vs. занепад. ○ Чи можливий «кінець історії»? <u>2. Творчий блок</u> Мета: творчо інтерпретувати ідею поступу та різні погляди на напрям історичного розвитку. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Діалог епох: написати розмову між просвітником XVIII ст. і постмодерністом XXI ст. про те, чи рухається історія вперед. 2. Сценарій майбутнього: описати короткий нарис (10–15 речень) про людство через 300 років за умови, що ідея прогресу буде повністю реалізована / або повністю відкинута. 3. Графічна модель: створити схему, що показує різні можливі траєкторії історії (лінійна, циклічна, хвильова, спіралеподібна).	Есе (до 1 стор.)
10	Тема 10. Циклічні моделі історії.	4/10	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: дослідити концепції, які пояснюють історичний	Аналітич на

			розвиток через повторювані цикли, та з'ясувати, як вони співвідносяться з іншими моделями (лінійними, спіралеподібними). Завдання: - Опрацювати праці авторів, що розробляли циклічні концепції історії (Полібій, Ібн Хальдун, Джамбаттіста Віко, Освальд Шпенглер, Арнольд Тойнбі, Пітер Турчин). - Скласти аналітичну таблицю: - Автор / концепція - Довжина та етапи циклу - Фактори переходу між фазами - Приклади з історії - Критика - Підготувати короткий (0,5–1 стор.) порівняльний аналіз: - Чим циклічна модель відрізняється від лінійної та спіралеподібної. - У яких випадках вона більш пояснювальна. <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися застосовувати циклічну логіку до аналізу історичних процесів і сучасних подій. Варіанти завдань (студент обирає одне): Графічний цикл: побудувати схему одного з відомих циклів (наприклад, Шпенглера або Турчина) і підписати ключові історичні приклади для кожної фази. Міні-оповідання: написати коротку історію (до 1 стор.) про вигадану цивілізацію, що	таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (схема, оповідання або діалог) Есе (до 1 стор.)
--	--	--	--	---

			проходить усі етапи циклу від піднесення до занепаду. 3. Інтерв'ю з істориком майбутнього: створити діалог, у якому історик з 2500 року пояснює сучасникові, як ХХІ століття вписалося у великий історичний цикл.	
11	Тема 11. Еволюція поглядів на місце і роль людини в історії: Античність і Середньовіччя.	6/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: простежити, як змінювалося уявлення про людину в історії від античної традиції до середньовічної християнської концепції. Завдання: 1. Опрацювати першоджерела та наукові дослідження з теми (Платон, Арістотель, Полібій, Августин Блаженний, Фома Аквінський, середньовічні хроністи). 2. Скласти порівняльну таблицю: ○ Епоха / автор ○ Образ людини ○ Роль у суспільстві та історії ○ Сенс життя ○ Вплив божественного начала 3. Підготувати короткий (0,5–1 стор.) аналітичний огляд: ○ Як античний раціоналізм і гуманізм вплинули на розуміння історії. ○ Як християнська теологія змінила бачення місця людини у світі. <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися інтерпретувати історико-філософські погляди через художні або концептуальні форми.	Порівняльна таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (діалог, портрет або інфографіка) Есе (до 1 стор.)

			Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Діалог крізь час: уявити розмову між Арістотелем і Фомою Аквінським про те, що визначає сенс людського життя та історії. 2. Історичний портрет: створити художній опис людини, яка втілює ідеали античності, та людини, яка відображає середньовічне бачення. 3. Інфографіка: намалювати схему, що відображає головні відмінності у поглядах на людину в античності та Середньовіччі.	
12	Тема 12 Історія як витвір людини. Суб'єкт історії.	6/8	1. Теоретичний блок Мета: дослідити роль людини як творця історії, з'ясувати, хто або що виступає суб'єктом історичного процесу та як змінювалися ці уявлення в різні епохи. Завдання: 1. Опрацювати філософські джерела з проблеми суб'єкта історії (Гегель, Маркс, Карл Ясперс, Арнольд Тойнбі, Рейнгарт Козеллек). 2. Скласти аналітичну таблицю: ○ Автор / концепція ○ Хто є суб'єктом історії ○ Межі впливу людини на історичний процес ○ Роль мас, еліт, окремої особистості ○ Вплив випадковості та необхідності 3. Підготувати короткий (0,5–1 стор.) узагальнюючий виклад: ○ Чи є історія наслідком діяльності окремих людей чи великих соціальних сил?	Аналітич на таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (інтерв'ю , міні-есе або схема) Есе (до 1 стор.)

			- Як поєднуються свобода волі та об'єктивні історичні закони? <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися осмислювати взаємозв'язок особистості та історичних подій у творчій формі. Варіанти завдань (студент обирає одне): Інтерв'ю з історичною постаттю: уявити розмову з будь-яким діячем минулого (політиком, філософом, ученим) про те, як він/вона вплинув(-ла) на хід історії. Міні-есе: описати реальну або вигадану подію, де вибір однієї людини змінив долю цілого суспільства. Схема впливу: створити діаграму, що показує взаємодію особистості, соціальних груп та історичних умов у формуванні подій.	
13	Тема 13. Відкриття мас.	4/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: дослідити, як у філософії та соціальній думці відбулося усвідомлення ролі «мас» як активної сили історії, та як змінювалося ставлення до них у різні епохи. Завдання: - Опрацювати праці мислителів, що аналізували феномен мас (Гюстав Лебон, Габріель Тард, Хосе Ортега-і-Гассет, Еріх Фромм, Ганна Арендт). - Скласти аналітичну таблицю: Автор / концепція Визначення «мас» Роль мас у суспільному та історичному розвитку	Аналітична таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (сценарій, есе-аналіз або схема) Есе (до 1 стор.)

			○ Позитивні та негативні аспекти впливу ○ Приклади з історії 3. Підготувати короткий (0,5–1 стор.) огляд: ○ Як змінювалося розуміння мас у філософії від XIX до XX ст.? ○ Чому «відкриття мас» стало важливим для політичної теорії та соціальної психології? <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися аналізувати взаємодію індивіда та маси в історичному та сучасному контексті. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Соціальний експеримент (уявний): описати сценарій, у якому одна й та сама ідея сприймається по-різному індивідом і масою. 2. Порівняльний есе-аналіз: зіставити два історичні приклади, де маси виступали як конструктивна та як деструктивна сила. 3. Візуальна схема: створити інфографіку про механізми впливу лідера на маси та мас на лідера.	
14	Тема 14. Класика та сучасність: два підходи до сенсу історії	6/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: порівняти класичні філософські підходи до осмислення сенсу історії з сучасними інтерпретаціями, з'ясувати їхні спільні та відмінні риси. Завдання: 1. Опрацювати джерела: ○ Класика: Гегель, Маркс, Гердер, Кант. ○ Сучасність: Френсіс Фукуяма, Семюел Гантінгтон, Юрген	Порівняльна таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (діалог, есе або схема) Есе (до 1 стор.)

			Габермас, Зигмунт Бауман. 2. Скласти порівняльну таблицю: ○ Автор / епоха ○ Головна ідея сенсу історії ○ Джерело історичного розвитку ○ Прогноз чи кінцева мета ○ Вплив на сучасну думку 3. Підготувати короткий (0,5–1 стор.) аналітичний текст: ○ Чим відрізняється телеологічний (цільовий) підхід класики від відкритих, плюралістичних моделей сучасності? ○ Як глобалізація та постмодерн змінюють розуміння сенсу історії? <u>2. Творчий блок</u> Мета: розвинути здатність бачити сенс історії в різних інтелектуальних та культурних перспективах. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Інтелектуальний діалог: уявити зустріч Гегеля та Баумана, де вони сперечаються про те, чи має історія визначений кінець. 2. Метафоричне есе: описати історію як подорож – у класичному варіанті та в сучасному погляді. 3. Візуальний проект: створити графічну схему, яка показує різницю між «лінійним» та «мережевим» розумінням історії.	
15	Тема 15. Ціннісний вимір людського існування.	6/6	<u>1. Теоретичний блок</u>	Аналітич на

			Мета: дослідити, як цінності визначають смисли людського життя та впливають на історичний процес, а також проаналізувати трансформацію систем цінностей у різні епохи. Завдання: - Опрацювати праці з філософії цінностей (аксіології): Макс Шелер, Ніколай Гартман, Віктор Франкл, Чарльз Тейлор. - Скласти аналітичну таблицю: - Автор / концепція - Визначення цінностей - Роль цінностей у житті людини та суспільства - Вплив на історичний розвиток - Сучасні виклики ціннісній системі - Підготувати короткий (0,5–1 стор.) виклад: - Як змінюються базові цінності в умовах глобалізації та технологічних змін? - Чому цінності можуть бути рушіями як прогресу, так і деградації суспільства? <u>2. Творчий блок</u> Мета: сформулювати вміння осмислювати власну систему цінностей та співвідносити її з історичними і культурними контекстами. Варіанти завдань (студент обирає одне): Особистий маніфест: сформулювати 5 головних цінностей, якими керується автор, і пояснити, як вони	таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (маніфест, порівняння або мапа) Есе (до 1 стор.)
--	--	--	---	--

			впливають на повсякденні рішення. 2. Історичне порівняння: зіставити цінності певної історичної епохи (наприклад, Ренесансу чи Просвітництва) із сучасними ціннісними орієнтирами. 3. Візуальний проект: створити «ціннісну мапу» сучасного суспільства, відобразивши основні пріоритети та загрози для їх збереження.	
16	Тема 16. Предмет і завдання методології історії	5/6	1. Теоретичний блок Мета: з'ясувати, що становить предмет методології історії, які її основні завдання, а також визначити місце методології в системі історичних і філософських наук. Завдання: - Опрацювати літературу з методології історії (М. Блок, Е. Карр, Р. Коллінгвуд, Ю. Афанасьєв). - Скласти аналітичну схему: - Предмет методології історії - Основні завдання - Методи та підходи - Взаємозв'язок із філософією історії та історичною наукою - Підготувати короткий (0,5–1 стор.) виклад: - Чому методологія історії важлива для сучасного дослідника? - Як методологія допомагає уникати спотворення історичних фактів? 2. Творчий блок Мета: навчитися застосовувати методологічні	Аналітична схема або таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (розбір, есе або інфографіка) Есе (до 1 стор.)

			принципи для аналізу історичного матеріалу. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Методологічний розбір: обрати будь-яку історичну подію та показати, як би її аналізували з позицій різних методів (позитивістський, марксистський, цивілізаційний, мікроісторичний). 2. Порівняльне есе: чим відрізняється підхід до історії як науки у XIX ст. і сьогодні. 3. Візуальна інфографіка: «Інструментарій історика» — схема методів і підходів, які використовуються для вивчення історичного процесу.	
17	Тема 17. Предмет історичної науки	5/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: визначити, що становить предмет історичної науки, які її ключові об'єкти дослідження та особливості підходу до вивчення минулого. Завдання: - Опрацювати класичні та сучасні праці з теорії історії (Л. фон Ранке, М. Блок, Е. Гобсбаум, П. Нора). - Скласти аналітичну таблицю: ○ Автор / концепція ○ Визначення предмета історичної науки ○ Основні об'єкти вивчення ○ Особливості підходу до минулого ○ Відмінності від предмета філософії історії - Підготувати короткий (0,5–1 стор.) виклад:	Аналітич на таблиця або діаграма (1 стор.) Виконане творче завдання (есе, аналіз або схема) Рефлекси вне есе (до 1 стор.)

			○ Чому історична наука не обмежується лише фактами? ○ Які критерії відрізняють історичне дослідження від художнього або публіцистичного викладу минулого? <u>2. Творчий блок</u> Мета: розвинути здатність бачити межі та можливості історичної науки. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Міні-есе: «Якби я був істориком – що б я вивчав і чому?» 2. Порівняльний аналіз: вибрати одну подію та порівняти, як її описують у науковій історії та в художній літературі. 3. Візуальна діаграма: «Мапа предмета історичної науки» – від фактів і подій до історичних концепцій.	
18	Тема 18. Структура історичного дослідження. Принципи і методи історичного пізнання	3/6	<u>1. Теоретичний блок</u> Мета: з'ясувати етапи проведення історичного дослідження, основні принципи історичного пізнання та методи, що застосовуються у вивченні минулого. Завдання: 1. Опрацювати літературу з методології та теорії історії (М. Блок, Е. Карр, М. Люшер, К. Поппер). 2. Скласти аналітичну схему: ○ Етапи історичного дослідження (вибір теми, пошук джерел, критика джерел, аналіз, синтез, інтерпретація, виклад) ○ Принципи історичного пізнання	Аналітична схема або таблиця (1 стор.) Виконане творче завдання (проект, кейс або схема) Рефлексивне есе (до 1 стор.)

			(історизм, об'єктивність, всебічність, наступність тощо) ○ Методи (порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний, типологічний, статистичний, усна історія тощо) 3. Підготувати короткий (0,5–1 стор.) виклад: ○ Чому важливо поєднувати кілька методів у одному дослідженні? ○ Як принцип історизму впливає на інтерпретацію фактів? <u>2. Творчий блок</u> Мета: навчитися проектувати власне історичне дослідження, дотримуючись наукових принципів. Варіанти завдань (студент обирає одне): 1. Проект дослідження: сформулювати тему, об'єкт, мету, завдання, джерельну базу та методи дослідження для гіпотетичної історичної роботи. 2. Методологічний кейс: обрати одну подію чи явище та пояснити, як би його аналізували трьома різними методами (наприклад, порівняльним, статистичним і мікроісторичним). 3. Візуальна схема: «Дерево методів історичного пізнання» – з прикладами їх застосування.	
--	--	--	---	--

¹Подані завдання для самостійної роботи студента здобувачі заочної форми навчання виконують 1 і 2 завдання, а здобувачі денної форми навчання – одне із завдань на вибір.

6. Методи навчання

Інтерактивна лекція, лекція-презентація, лекція-діалог, пояснення, мультимедійна презентація, сократівський метод; диспут, Інтернет-розвідка, змістовий та критичний аналіз першоджерел, дослідницький метод, метод «дерева-рішень», виготовлення навчальних відео.

7. Методи контролю

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, письмове тестування, презентація повідомлень за змістом першоджерел, модульна контрольна робота, міні-проекти, аргументовані есе, семінар, модульна контрольна робота.

Розподіл балів, які отримують студенти у I семестрі

Денна форма навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота здобувача										Сума балів за семестр	Залік	
Змістовий модуль 1											Не більше 25% від суми балів набраних протягом семестру	
Номер теми	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		T10	Мінімум 60 балів для допуску
Робота під час семінарського заняття	0	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5		0	
Виконання самостійної роботи	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5		0-5	
Модульна контрольна робота	Від 0 до 10										10 балів	
Всього балів										100 балів		

Розподіл балів, які отримують студенти у II семестрі

Поточне оцінювання та самостійна робота здобувача									Сума балів за семестр	Екзамен
Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3				Не більше 40 балів
Номер теми	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		Мінімум 35 балів для допуску

Робота під час семінарського заняття	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	0-3	24 бала
Виконання самостійної роботи	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	32 бала
Модульна контрольна робота	Від 0 до 4								4 бали
Всього балів									60 балів

Заочна форма навчання

Поточне оцінювання та самостійна робота здобувача										Сума балів за семестр	Залік Не більше 25% від суми балів набраних протягом семестру Мінімум 60 балів для допуску	
Змістовий модуль 1												
Номер теми	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			T10
Робота під час семінарського заняття	0	0	0	0-10	0	0	0	0	0			0-10
Виконання самостійної роботи	0-5	0-5	0-10	0-5	0-10	0-10	0-10	0-10	0-10	0-5	80 балів	
Всього балів										100 балів		

Розподіл балів, які отримують студенти у II семестрі

Поточне оцінювання та самостійна робота здобувача									Сума балів за семестр	Екзамен
Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3				
Номер теми	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
Робота під час семінарського заняття	0	0	0	0-5	0	0	0-5	0-10	20 балів	Не більше 40 балів Мінімум 35 балів для допуску

Виконання самостійної роботи	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	40 балів	
Всього балів									60 балів	

*Під час поточного контролю враховуються результати навчання здобувачів, отриманих ними у неформальній та інформальній освіті: навчання на відкритих онлайн-курсах, вебінарах; участь у семінарах, конференціях та ін. Визнання результатів навчання у неформальній або інформальній освіті передбачено для дисциплін, які починають викладатися з другого семестру.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), які передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Умовами для зарахування результатів навчання є такі:

- наявність сертифікату;
- відповідність змісту, компетентностей, результатів навчання освітньої послуги фаховому спрямуванню навчальної дисципліни (програмним компетентностям та програмним результатам навчання).

Перезарахування результатів навчання з окремих тем здійснюється в межах балів (викладач визначає кількість).

Для перезарахування результатів навчання з дисципліни (з усіх тем), отриманих у неформальній та інформальній освіті, здобувач подає декану факультету:

- заяву;
- завірені у встановленому порядку копії документів, що підтверджують участь здобувача у заході неформальної освіти (свідоцтва, сертифікати, дипломи тощо, які підтверджують ті вміння, які здобувач отримав під час навчання).
- опис заходів неформальної освіти (інформаційний лист, запрошення, програма тощо);
- опис змісту та результатів інформальної освіти.

Шкала оцінювання: бали, ECTS, національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
74-81	C	
64-73	D	3 (задовільно)
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення.

Робоча програма з освітнього компонента, першоджерела, мультимедійні презентації, теми та плани семінарських занять.

9. Рекомендована література.

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності: львівський текст 30-х років ХХ ст. Тернопіль-Львів, 2000. 340с.
2. Арон Реймон. Вступ до філософії історії. Есе про межі історичної об'єктивності / Пер. з фр. післямова та примітки О.Йосипенко, С.Йосипенко. Київ, 2005. 580с.
3. Бойченко І., Горлач М., Жиленкова І., Мануйлов С. Філософія історії. Київ, 2006. 472с.
4. Бойченко І.В., Бойченко М.І. Філософія історії: предмет, напрямки, детерміністські та ігрові концепції. Київ, 1995. 60с.
5. Ващенко В.Ю. *Логіка виникнення концепту «цивілізація» у філософії історії А.Тойнбі*. Філософські обрії. 2009. № 21. С.147-160.
6. Вraith Г. Я. *Філософія історії в системі суспільно-гуманітарного знання*. Методологія та технологія сучасного філософського пізнання: збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців, присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету Ушинського (Одеса, 20-21 травня 2022 року). Одеса, 2022. С. 71-73.
7. Гоцуляк В. В. Історія, її методологія і історіографія як наукові та навчальні дисципліни. Навчальний посібник. Черкаси. 2016. 732с.
8. Жадько В. А. Філософія історії: становлення колективних суб'єктів розвитку суспільства: наукова монографія. Запоріжжя, 2018. 156 с.
9. Зашкільник Леонід. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999. 227с.
10. Колінгвуд Р. Ідея історії / Робін Дж. Колінгвуд. Київ: Основи, 1999. 615 с.
11. Кравченко П. А., Мельник А. І. *Концептуалізація філософії історії у неklasичній методології (стаття перша)*. Філософські обрії. Полтава, 2015. Вип. 33. С. 48-70.
12. Нагорна Л. П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 328 с.
13. Найчук А.В., Ганаба С.О. Філософія історії. Кам'янець-Подільський, 2020. 204с.
14. О.А.Габріелян, І.І.Кальной, О.П.Цветков. Філософія історії: підручник. Київ, 2010. 216 с.
15. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства: навч. посібник/ Ю.В. Павленко.- К: Либідь, 1999.-360с.
16. Поліщук О.С., Дудченко В.С. *Українська ідентичність у гетерогенних європейських колективних діях*. Антропологічні виміри філософських досліджень, 2023, Вип. 23. (Anthropological Measurements of Philosophical Research, 2023, NO. 23) С.34-43.
17. Поліщук Олександр Сергійович, Петрук Наталія Кирилівна. Аксіологічні орієнтири у філософії сталого розвитку суспільства. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія: зб. наук. пр. / редкол.: О. Г. Данильян (голова) та ін. – Харків : Право, 2022. – № 1 (52). – С.47-58.
18. Поппер Карл. Злиденність історизму. Київ, 1994. 192с.
19. Предборська І.М., Ганаба С.О. Філософія історії: навчальний посібник. Суми, 2012. 232с.

20. Сумченко І. *Особливості сприйняття простору та часу в традиційній культурі*. Докса: Збірник наукових праць з філософії та філології. Одеса, 2010. Вип. 15. С.303-312.
21. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Т.1-2. Київ, 1995. 568 с.
22. Червона Л., Поліщук О., Петрів О., Білан Т. Утвердження демократичного розвитку як детермінанти потреби у якісному суспільному прогресі та інтеграції систем науки та освіти. *European Science*, 2022. Випуск 4(sge08-04). С. 83-93.
23. Sergii Ordenov, Oleksandr Polishchuk, Ivan Skyba and Tetiana Shorina. Clarification of problems in modern society in the processes of informatization and globalization. *Topical Problems of Green Architecture, Civil and Environmental Engineering 2019 (TPACEE 2019). E3S Web of Conferences 164, 11037 (2020)*.
24. V.V.Mudrakov, O.S.Polishchuk. SOME CONSIDERATIONS ON THE TYPOLOGY OF PHILOSOPHICAL-ANTHROPOLOGICAL MODELS (TO THE PROBLEM OF VALUE IDENTIFICATIONS OF UKRAINIANS). *Антропологічні виміри філософських досліджень, 2018, Вип. 14*. Р.7–19.
25. Viktor Zinchenko, Oleksandr Polishchuk, Volodymyr Kaluha. PECULIARITIES OF GLOBALIZATION PROCESSES TRANSFORMATION AND PROSPECTS OF RESEARCH ACTIVITY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGY OF SOCIETY. *Science and education for sustainable development*. Monograph. Katowice 2022. P.763-772
26. Vitalii MUDRAKOV, Oleksandr POLISHCHUK, Mykola POPOVYCH, Oleksandr MOZOLEV. Identity of Homo Sovieticus in Retrospective and odernity: value and Anthropological Objectivations of Phenomenological and Literary Senses. *Logos Universality Mentality Education Novelty: Philosophy & Humanistic Sciences*. 2020, Volume 8, Issue 2, pages: 51-71. ISSN: 2284-5976/ e-ISSN: 2501-0409. doi: 10.18662/lumenphs/8.2/45.

10. Інформаційні ресурси.

1. <https://tureligious.com.ua/filosofia-istorii/>
2. <https://posibniki.com.ua/post-filosofiya-istoriyi>
3. <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/15999/19/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%2017.pdf>
4. <http://eprints.zu.edu.ua/7093/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%BB%D1%96%D0%B3%D0%B2%D1%83%D0%B4.pdf>
5. <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/2135>
6. https://pidru4niki.com/1754090639351/filosofiya/filosofiya_istoriyi